

İLK KADIN RESSAM: MÜFİDE

Eski ressamların hatırladığı, bugünkülerin ise tanımadığı bu isim bir vakitler büyük şöhretlerin yanında yer almıştı. Zaman birçok şeyleri silip süpürdüğü gibi buna da — pek erken aynı vefasızlığı gösterdi. Bununla beraber bu değerli ressam hanımın bu kadar çabuk unutulacağı da kimsenin hatırına gelmiyordu. Bizde kadın sanatkârlar arasında güzel sanatlarla meşgul pek çok şair, edip, musikişinaslar vardır. Bunların bir kısmı da Müfide'den eski olduğu halde, eserleri ve isimleri hâlâ hafızamızda yaşamaktadır. İnsana öyle geliyor ki bizde herşeyden evvel, güzel sanatlarda en ön safta gelen ve ehemmiyet kazanan edebi eserlerdir. Zevklerin birleştiği ve kaynaştığı yer ancak bu alandır. Musiki, resim, heykel, hattâ mimarî, ikinci pilanda kalıyor.

İşte bu unutulmuş isimler içinde ilk kadın ressamımız (Müfide Kadri) de gelir. Kendini bilmiyecek kadar küçük yaşta öksüz kalan Müfide, o zaman epeyce zengin bulunan Şehramaneti mümeyyizlerinden Kadri Bey tarafından evlâtlık edinilmiş, büyüdüğü zaman da kendisine memleketin en tanınmış şahsiyetleri ders vermişlerdi. Kadri Bey kışın Sultanahmette taş mektep yanındaki kâğır binada oturur, yazın da ekseriya Çamlıcada sayfiyelerine çekilirdi. Kadri Beyin Sultanahmetteki evi o zamanın Avrupa modasına göre tefriş edildiği gibi, içinde güzel bir piyano, palmiyeler, muhtelif akvaryumlar, kaktüsler bulunuyordu.

Müfide, ayrıca kürsü şeyhi Sultanahmetli İsmail Hakkı Efendiden edebiyat ve din dersleri görüyor; Türkiyede ve Avrupada ün salmış müze müdürü, arkeolog, ressam Hamdi Beyden de resim dersi alıyordu. Kısa bir müddet sonra Hamdi Beyin teşvikiyle Münih'de bir sergiye iştirak eden ressam Müfide Kadri Hanımın eserleri beğenilip takdir ediliyor. Münih Sergi Komiserliği Türkiye Maarif Nezaretine kendisine verilmek üzere bir altın madalya gönderiyor. Bunun üzerine o vakit Maarif Nezaretinde bu hareket ve muvaffakiyet hayret ile karşılanarak bu meşhur ressam hanımın kimliği soruşturuluyor. Nihayet Şehremaneti mümeyyizlerinden Kadri Beyin kızı olduğu öğreniliyor. Müsteşar, tedrisatı âliye müdürü ve daha birkaç zattan mürekkep bir heyet bu genç kızın evine gidiyorlar, Münih sergisinin madalyasını ve Maarif Nezaretinin takdirlerini ve tebriklerini bildiriyorlar. Bundan sonra genç kızın resimleri sergilerde alâka ve takdirler uyandırmakla kalmıyor, ayrıca Osmanlı ressamılar mecmuasında da eserleri çıkmağa başlıyor. Bununla beraber çok zayıf bir bünyesi olan bu genç kızın devamlı ve ısrarlı çalışmaları, sıhhatine tesir ettiği halde, bir türlü resme bağlılığından vazgeçemiyor. Hattâ kendisine şehzadelerden birinin göstermiş olduğu alâkaya da, sırf sarayda resim yapma imkânı bulamayacağından dolayı menfi cevap vermiş olduğunu söylerlerdi. Son zamanlarda resme olan düşkünlüğü büsbütün iptilâ derecesine varmış...

Boyanın verem hastalığı üzerinde amansız, zehirleyici tesirlerini bildiği halde, aldırış etmeyen Müfide, âdeta anlaşılmayan bir hissin tesiri altında şövalesinden ayrılmıyor; vaktinin pek az olduğunu anlamış gibi, bir an evvel eserlerini vermek istiyor. Her işi bira-

kıyor, kız arkadaşlarının portreleriyle meşgul oluyor, enteriyölerine musiki âletleri, ut, tef, piyano âletleri katıyordu.

Uzunboylu, kumrala yakın, narin bir kız olan Müfide'nin hastalığı esnasında mahallede de bazı dedi kodular dolaşmağa başlıyor. Kara sevdaya tutulduğunu söyleyenler olduğu gibi, son zamanlarda da Kadri Beyin, üvey babası ve anasının da üvey anası olduğunu iştmesinden dolayı yatağa düştüğünü söyleyenler de vardı. Bunların ne derece doğru olduğu bilinmemekle beraber, Müfide'nin kısa bir zaman sonra hayata gözlemini yumduğu bir hakikat oldu. Babalığı Kadri Bey kızını kaybetmekten doğan büyük acılar içinde kendisini teselli için hacca gitmeğe karar veriyor. Fakat o da bir müddet sonra yolda dünyasından göçüyor. Aradan bir zaman geçince aile ahbabları tarafından Müfide'nin kırk kadar eseri Osmanlı Donanma Cemiyetine verilip teşhir ediliyor ve hasılatı da cemiyete hediye ediliyor.

Müfide, muhtelif mevzularda çalışmış bir ressamdı. Eserlerinde kendi mizacı ile Osman Hamdi beyin üslûbu, birleşiyor. Manzaraları Ali Rıza Beyin üslûbunu andırmakla beraber, figürlerinde ondan ayrılan hususiyetleri vardır. Tefli kız, piyano çalarken, İstanbul sahilleri, natürmortlar. En tanınmış eserleridir.

Bu ressam kızın resimde olduğu kadar musikide de yüksek bir kabiliyeti vardı. Pek çok besteleri arasında (Teranei şebap) son ve en güzel eseridir.

Bugün bu ressam kızın eserlerinin nerede olduğu bilinmemekle beraber, hazin hayatı hâtıraları Halide Edib'in (Son eseri) romanını süslemektedir. Ressam Şevket Dağ'ın söylediği gibi Karaca Ahmet'te mezar taşına oyulan palet resmi ile adı onu daha ne kadar hatırlatacaktır.

